

שמות פרק א

(ח) וַיִּקַּם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף: (ט) וַיֹּאמֶר אֶל עַמּוֹ הֲנֵה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעֲצוּם מִמֶּנּוּ: (י) הֲבֵה נִתְחַכְמָה לּוֹ פֶן יִרְבֶּה וְהָיָה כִּי תִקְרָאנָה מִלְחָמָה וְנוֹסַף גַּם הוּא עַל שְׂנְאֵינוּ וְנִלְחַם בָּנוּ וְעָלָה מִן הָאָרֶץ: (יא) וַיִּשְׁימוּ עָלָיו שְׂרֵי מִסִּים לְמַעַן עַנְתּוֹ בְּסִבְלַתָם וַיִּבְּנוּ עֲרֵי מִסְכָּנוֹת לַפְרֹעַה אֶת פֶּתָם וְאֶת רַעְמָסֵס: (יב) וְכֹאֲשֶׁר יַעֲנוּ אֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ וַיִּקְצוּ מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: (יג) וַיַּעֲבֹדוּ מִצְרַיִם אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפָרֹךְ: (יד) וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיִּיהֶם בְּעֲבֹדָה קָשָׁה בַחֲמֹר וּבִלְבָנִים וּבְכָל עֲבֹדָה בְּשֵׂדָה אֶת כָּל עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר עָבְדוּ בָהֶם בְּפָרֹךְ: (טו) וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְמִינְלַדַּת הָעִבְרִית אֲשֶׁר שָׁם הָאֹחַת שִׁפְרָה וְשֵׁם הַשְּׂנִית פּוּעָה: (טז) וַיֹּאמֶר בְּיָלְדָךְ אֶת הָעִבְרִית וְרֵאִיתָ עַל הָאֲבָנִים אִם בֶּן הוּא וְהַמֶּתֶן אֹתוֹ וְאִם בַּת הִיא וְחָיָה: (יז) וַתִּירָאן הַמִּינְלַדַּת אֶת הָאֱלֹהִים וְלֹא עָשׂוּ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהֵיךְ

אונקלוס
(כב) ופקיד פרעה לכל עמיה למימר כל ברא דיתיליד ליהודאי בנהרא תרמוניה וכל ברתא תקימון:

תרגום יונתן
(כב) וכד קמא פרעה קדין פקיד לכל עמיה למימר כל ביר דכר דאתיליד ליהודאי בנהרא תטלוקניה וכל ברתא תקימון:

רש"י
(כב) לכל עמו - אף עליהם גזר. יום שנולד משה אמרו לו אצטגנינו היום נולד מושיען, ואין אנו יודעין אם ממצרים אם מישראל, ורואין אנו שסופו ללקות במים, לפיכך גזר אותו היום אף על המצרים, שנאמר כל הבן הילוד, ולא נאמר הילוד לעברים, והם לא היו יודעים שסופו ללקות על מי מריבה:

מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַתַּחֲיִין אֶת הַיְלָדִים: (יח) וַיִּקְרָא מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְמִינְלַדַּת וַיֹּאמֶר לָהֶן מַדּוּעַ עֲשִׂיתֶן הַדָּבָר הַזֶּה וַתַּחֲיִין אֶת הַיְלָדִים: (יט) וַתֹּאמְרֵן הַמִּינְלַדַּת אֶל פְּרֹעַה כִּי לֹא כְנָשִׁים הַמִּצְרִית הָעִבְרִית כִּי חַיּוֹת הֵנָּה בְּטָרִם תִּבּוּא אֶלְהֶן הַמִּינְלַדַּת וְנִלְדוּ: (כ) וַיִּטֵּב אֱלֹהִים לְמִינְלַדַּת וַיִּרְבֶּה הָעָם וַיַּעֲצֶמוּ מְאֹד: (כא) וַיְהִי כִּי יָרָאוּ הַמִּינְלַדַּת אֶת הָאֱלֹהִים וַיַּעַשׂ לָהֶם בְּתִים: (כב) וַיִּצּוּ פְרֹעַה לְכָל עַמּוֹ לֵאמֹר כָּל הַבֶּן הַיְלֹד הַיְאָרְהַ תִּשְׁלַיְכֶהוּ וְכָל הַבַּת תַּחֲיִין:

שמות רבה - פרשה א סימן יב

די גזירות גזר פרעה עליהם, בתחלה גזר וצוה לנוגשין שיהיו דוחקין בהן כדי שיהיו עושין הסכום שלהן, ולא יהיו ישנין בבתיהם, והוא חשב למעטן מפריה ורביה, אמר מתוך שאינן ישינין בבתיהם אינן מולדין, אמרו להן הנוגשים, אם אתם הולכין לישן בבתיכם עד שאנו משלחין אחריכם בבקר, היום עולה לשעה ולשתים ואין אתם משלימין את הסכום שלכם, שנאמר והנוגשים אצים לאמר וגו', והיו ישנין על הארץ, אמר להן האלהים, אני אמרתי לאברהם אביהם שאני מרבה בניו ככוכבים, דכתיב (בראשית כב) כי ברך אברכך והרבה ארבה וגו', ואתם מתחכמים להן שלא ירבו, נראה איזה דבר עומד או שלי או שלכם, מיד וכאשר יענו אותו כן ירבה וגו', דרש ר"ע בשכר נשים צדקניות שהיו באותו הדור נגאלו ישראל ממצרים, ומה עשו בשעה שהיו הולכות לשאוב מים, הקב"ה מזמן להם דגים קטנים בכדיהן ושואבין מחצה מים ומחצה דגים, ומוליכות אצל בעליהן ושופות להם שתי קדרות אחת של חמין ואחת של דגים, ומאכילות אותן ומרחיצות אותן וסכות אותן ומשקות אותן, ונוזקות להם בין שפתים, שנאמר (תהלים סח) אם תשכבון בין שפתים כנפי יונה נחפה בכסף בשכר ששכבו בין שפתים זכו ישראל לביזת מצרים, שנאמר כנפי יונה נחפה בכסף, וכיון שמתעברות באות לבתיהן, וכיון שהגיע זמן מולדיהם הולכות ויולדות בשדה תחת התפוח, שנאמר (שיר/השירים/ח) תחת התפוח עוררתיד, והקב"ה שולח מלאך משמי מרום ומנקה אותם ומשפר אותם כחיה זו שמשפרת את הולד, שנאמר (יחזקאל טז) ומולדותיך ביום הולדת אותך וגו', ומנקט להם שני עגולין אחד של שמן ואחד של דבש, שנאמר (דברים לב) ויניקהו דבש מסלע וגו', וכיון שמכירין בהן המצריים רצו להרגם, ונעשה להם נס ונבלעין בקרקע, ומביאין שוורים וחורשין על גביהן, שנאמר (תהלים קכט) על גבי חרשו חורשים, ולאחר שהולכין מבצבצין ויוצאין כעשב השדה, שנאמר (יחזקאל טז) רבבה כצמח השדה נתתיד וגו', וכיון שמתגדלין באין עדרים עדרים לבתיהם, שנאמר (יחזקאל ט"ז) ותבאי בעדי עדיים, אל תקרי בעדי עדיים, אלא בעדרי עדרים, וכשנגלה הקב"ה על הים, הם הכירוהו ותחלה שנאמר (שמות טו) זה אלי ואנוהו.

שמות רבה - פרשה א סימן יח

ויצו פרעה לכל עמו, א"ר יוסי ב"ר חנינא אף על עמו גזר, ולמה עשה כן שהיו אסטרוולוגין אומרים לו גואל ישראל נתעברה ממנו אמו ואין אנו יודעין אם ישראל הוא או מצרים הוא, באותה שעה כנס פרעה כל המצרים ואמר להם השאילו לי את בניכם ט' חדשים שאשליכם ליאור, הה"ד כל הבן הילוד היאורה וגו', כל הבן של ישראל אין כתיב כאן, אלא כל הבן בין יהודי בין מצרי, ולא רצו לקבל ממנו שאמרו בן מצרי לא יגאל אותן לעולם אלא מן העבריות, היאורה תשליכוהו, למה גזרו להשליכן ליאור לפי שהיו רואין האסטרוולוגין שמושיען של ישראל ע"י מים ילקה והיו סבורין שבמים יטבע, ולא היה אלא ע"י באר מים נגזר עליו גזירת מות, שנאמר (במדבר כ) יען לא האמנתם בי וגו', ורבנן אמרי העמיקו עצה שלא יפרע הקב"ה מהן במים, לפי שהיו יודעין שאין הקב"ה משלם אלא מדה כנגד מדה, והיו בטוחים שלא יביא מבול לעולם, כך גזרו להטביעם במים, וכל הבת תחיון, מה צורך לפרעה לקיים הנקבות, אלא כך היו אומרים נמית הזכרים ונקח הנקבות לנשים, לפי שהיו המצריים שטופים בזמה.